

**“KRIVIČNO PRAVOSUĐE - BORBA PROTIV KRIMINALITETA I  
PREVENCIJA KRIMINALITETA” - MICHAEL NEWTON**

Prikaz knjige

**“CRIMINAL JUSTICE - CRIME FIGHTING AND CRIME  
PREVENTION” - MICHAEL NEWTON**

Book Review

Sedin LAKAČA

Knjiga *Criminal Justice - crime fighting and crime prevention*, autora Michael Newtona, predstavljena je na 126 strana teksta, a rezultat je autorovog pisanja i pristupa kriminalitetu od historijskih korijena, pa sve do savremenih oblika kriminaliteta. Još u dalekoj historiji kriminalitet je bio predmet interesovanja u SAD-u, ali i širom svijeta. Autor kroz primjere čitaocima nastoji dočarati kako se i na koji način pristupalo pojavnim oblicima kriminaliteta, te kojim se sredstvima SAD borio protiv kriminaliteta. S ove distance, ne može se razumijeti kompleksnost i težina razvoja kriminaliteta, a koji su pred sobom tada imali policijski službenici na lokalnom, federalnom, državnom i međunarodnom nivou.

Kroz sam historijski razvoj i tranziciju kriminaliteta u svim segmentima policijske agencije SAD-a nailazile su na različite probleme, suočavajući se sa iznenadnim oblicima koji su građanstvo činile nesigurnim, a dok s druge strane, policijske agencije na svim nivoima su činili sve da zaustave takve kriminogene pojave. Upravo na osnovu toga autor postepeno čitaocima nastoji približiti poznate primjere koji su predstavljeni kroz medije ili film, da bi na osnovu toga shvatili koliki je značaj borbe protiv kriminaliteta i koliki se naponi ulažu na tom polju. Na osnovu toga knjiga je organizovana iz jedne cjeline u kojoj se nastoji čitaocima približiti što jednostavnija spoznaja o organizaciji koja se bavi borbom i prevencijom kriminaliteta na svim nivoima vlasti. Poseban akcent ukazao je i na međunarodnu policijsku agenciju Interpol i uspostavljanje njihove saradnje sa policijskim i drugim sigurnosnim agencijama širom svijeta, time ukazujući na ozbiljnost u borbi protiv svih oblika kriminaliteta međunarodnog karaktera.

Strukturu knjige čine 8 poglavlja, hronološki grupisana i elaborirana. Na osnovu toga autor postepeno elaborira tematiku opisujući svako poglavlje kroz niz primjera popraćenih velikim brojem statističkih podataka i evidencija koje vode FBI, DEA, kao i druge policijske agencije SAD-a. Isti primjeri prožimaju se kroz cijelu knjigu, kao i kroz sve nivoe policijskih agencija. Zaključno poglavlje posvećeno je odnosu medija i kriminaliteta i uticaju jednog na drugo.

U prvom poglavlju knjige autor ističe temu koja se odnosi na rat protiv kriminala, gdje otkriva uticaje na modernu Ameriku, i predstavlja široki spektar organizacija namijenjenih za njihovo

suzbijanje. Primjeri koje autor kroz ovu knjigu predstavlja prvenstveno su iz stvarnog života rada policije u SAD-u. U pomenutim primjerima važnost se pridaje stradanju pripadnika policijskih agencija koji su svoje živote položili u borbi protiv kriminaliteta. Na taj način autor nastoji dočarati čitaocima da je posao pripadnika policije veoma opasan i zahtjevan, gdje nerijetko neko od njih izgubi život štiteći državu i provodeći zakon. Ono na što autor također skreće pažnju čitaocima jeste problematika koja se odnosi na neovlašten promet i trgovinu opojnim drogama u SAD-u, gdje je na polju suzbijanja aktualna policijsko-obavještajna agencija DEA. Koristeći statističke podatke navedene policijsko-obavještajne agencije, autor naglašava da je velika količina novca stečena upravo trgovinom droga.

Jedno od zanimljivih pitanja koja su obrađena u ovom dijelu knjige jesu zločini iz mržnje gdje ih autor definira kao djela motivirana predrasudama na temelju rase, vjere, seksualne orijentacije, nacionalnosti, nacionalne pripadnosti ili fizičkog invaliditeta. Selektivno su predstavljeni statistički podaci po godinama od strane FBI, a koji pokazuju koliko je prijavljenih krivičnih djela iz kategorije "Zločin iz mržnje". Nastojanja autora su da objasni u kojim državama zapravo najviše dominira određena vrsta kriminaliteta, te da objasni koji su najčešći razlozi zbog kojih ta vrsta kriminaliteta u tim državama dominira.

Kriminalitet koji najviše dominira u SAD-u je kriminalitet bijelog okovratnika, finansijska krivična djela, kojima se utaje veliki iznosi državnih prihoda o kojima se prave procjene gubitaka u milijardama dolara. FBI istražuje veliki broj slučajeva za koji postoje osnovi sumnje da su utajili porez države. Ova krivična djela u SAD-u su u domenu teških krivičnih djela i za koja su propisane vrlo visoke kazne. Prevare u osiguranjima Ameriku koštaju godišnje preko 80 milijardi dolara. Ono što policijskim agencijama već decenijama predstavlja problem jeste enorman razvoj tehnoloških dostignuća. Koliko god je razvoj tehnologije koristan čovječanstvu, toliko sa sobom nosi i negativne konotacije koje kriminalci koriste za širenje svojih kriminalnih radnji. U ovom segmentu autor naglašava da je potrebno naći balans ili tačnije rečeno "Biti u korak sa kriminalom".

U trećem poglavlju autor objašnjava institut lokalne policije koji je jako bitan element u kontekstu otkrivanja, sprečavanja i suzbijanja pojava oblika kriminaliteta. Kao i na višim nivoima policijskih agencija, lokalna policija nailazi na znatno rizične i teške poslove koji dovode i do smrtnih posljedica. Jedan od primjera jeste slučaj policajke koja je za vrijeme obavljanja svoje dužnosti bila napadnuta od strane osumnjičenika, koji je tom prilikom istu savladao, te otrgnuo automatsko vatreno oružje usmrтивši je sa nekoliko hitaca. Upravo ovakvim primjerima autor nastoji objasniti da kriminalitet u SAD-u, nema milosti niti prema ženama, djeci, starijima i sl.

Ono što je zanimljivo u ovom dijelu knjige jeste činovanje na lokalnom nivou i način ophođenja nižerangiranih službenika prema nadređenim policijskim službenicima. Također su opisane uniforme službenika i istražitelji u civilu, kao i biranje maršala i njihovih zamjenika.

Četvrto poglavlje posvećeno je analizi rada gradskih policijskih agencija. I u ovom dijelu autor navodi da je policija znatno izložena napadima gangstera i sličnih kriminalnih grupa, radi čega su opremljeni dodatnom opremom kao što su pancirni prsluci, automatske puške i sl. Nije rijedak slučaj da prilikom rutinskih aktivnosti policije npr. patroliranje, kontrola, pregled i sl., ista bude izložena pucnjava, što je česta pojava u velikim gradovima SAD-a. Razvojem moderne državne policije za hitne intervencije, ulažu se znatna sredstva za obuku, opremu i druga sofisticirana dostignuća, dok na osnovu toga policija ima obavezu da odgovori svim oblicima rizika za koja su obučena. Zanimljivo je stanje kriminaliteta za vrijeme drugog svjetskog rata i nakon

njega. Autor u tom segmentu nastoji skrenuti pažnju da mnogobrojni faktori razvoja tehnologije utiču na ubrzan razvoj kriminaliteta.

U ovom dijelu bitno je istaći da određeni broj država u SAD-u, imaju specijalizovane agencije koje su nadležne za kontrolu proizvodnje i prodaje alkoholnih pića, kao i agencija za suzbijanje i promet opojnih sredstava. Nakon 11. septembra kada je Amerika pretrpjela stravičan teroristički napad, policijske agencije pristupile do tada najvećoj organizaciji na način što se udružuju u cilju prikupljanja dokaza o potencijalnim terorističkim prijetnjama. Ovom segmentu autor posebno posvećuje pažnju gdje opisuje kompletnu organizaciju policije, jedinica za podršku, vatrogasnih službi, obavještajnih službi kao i cijelog grada, koja je pristupila spašavanju i pružanju pomoći osobama koje su stradale u ovom terorističkom činu.

Peto poglavlje, u kome autor objašnjava institut federalne policije, zanimljivo je po svojim primjerima iz stvarnog života, kao što je bio slučaj s prethodnim poglavljima i organizacijama policije na nižim instancama. Podatak nastanka federalne policije zasnovan je na ustavu SAD, a usluga US maršala nastala kao prvi američki federalni zakon, gdje su se birali i ostali uposlenici iz redova revolucionarnih ratnih veterana. Također su raniji suci podijelili različite funkcije unutar institucija. Također kroz ovo poglavlje autor nastoji da predstavi čitaocima na koji način organizacija funkcionise, te na koji način se finansira i oprema institucionalno. Kao bitan dio ove organizacije autor nadovezuje organizaciju specijalne policije tzv. "SWAT", koja je osnovana 1971, kao odgovor na velike nemire u saveznom zatvorima. Ovaj institut kako autor ističe je jako cijenjen i uvažen od strane svih državnih institucija, koje ulažu velika sredstva ali i nade u kriznim momentima koji mogu da eskaliraju u bilo kom trenutku.

Američki kongres osnovao je i tajnu službu 1865, kao ogranak ministarstva finansija nadležan da prikuplja informacije i prati eventualne utaje poreza i drugih oblika prihoda. Ovaj segment je jako važan za SAD obzirom da su evidentni ogromni gubici prihoda državnim budžetu. Kako autor u ovom dijelu naglašava da su zakonom predviđene visoke kazne za lica koja na bilo koji način utaje porez državi. Za vrijeme svojih mandata predsjednici SAD-a su formirali različite obavještajne službe, te na taj način nastojali da kontrolišu neželjene pojave u okruženju ali i šire. Autor na to daje odgovor da niti jedan sistem nije savršen, a samim tim ni organizacije koje su formirane ispred istih. Ono što je zapaženo i što je autor istakao u svojoj knjizi odnosi se na priznate i uspješne agente kao što je Joseph Pistone, koji je provodio veliki broj istraga s rezultatom velikog broja izrečenih osuđujućih presuda.

Jedna od najzapaženijih agencija u SAD-u, a kojoj također autor znatno pridaje pažnju jeste agencija za suzbijanje opojnih droga (DEA). Prije nastanka pomenute agencije predsjednik Richard Nixon 1972. god., osnovao pod svojom ingerencijom ured za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga pod nazivom Office of Drug Abuse Law Enforcement (ODALE). Ovu agenciju autor objašnjava tako što rad ove agencije nije pokazao očekivane rezultate, te na osnovu toga Richard Nixon je agenciju (ODALE) spojio zajedno sa starim zavodima za narkotike, te formirao administraciju (DEA). Ova agencija započela je sa radom velikog kapaciteta gdje je bilo uposleno 1.470 agenata.

U dijelu prekogranični kriminalitet autor nastoji objasniti kako ovaj vid kriminaliteta predstavlja elementarni dio svake države u smislu otkrivanja i sprečavanja. Autor ovdje čitaocima usmjerava na segment koji se odnosi na ozbiljnu povredu granice. Tu se konkretno misli da zloupotrebu prava granice gdje prestaje područje jedne, a nastaje područje druge države, što je jasno definirano međunarodnim javnim pravom. Ono na što naročito autor skreće pažnju jeste špijuniranje

kao upad na teritoriju druge države radi prikupljanja zaštićenih podataka i informacija, predstavlja ozbiljan zločin špijunaže.

Poseban podnaslov ovog poglavlja posvećen je nastanku i razvoju međunarodne policijske organizacije poznatije pod nazivom INTERPOL. Kao osnovni cilj je unaprijediti kapacitete zemalja članica kako bi se učinkovitije borile protiv ozbiljnog transnacionalnog kriminala i terorizma. Interpol kao međunarodna institucija prema svome ustavu izričito zabranjuje bilo kakve intervencije, političke ili vojne, vjerske ili rasne. Autor naglašava izazove INTERPOL-a, i nastojanje da zauzme ulogu u globalnoj policiji. Uspješnost rada ove institucije doprinijelo je velikom unapređenju i razvoju u svim zemljama članicama. Kako smo prethodno istakli da interpol ima veliki broj zemalja članica, autor u svojoj knjizi ističe i Bosnu i Hercegovinu kao uspješnu članicu INTERPOLA.

Također još jedan podnaslov u ovom poglavlju autor izdvaja kao poseban segment, a odnosi se na izručenje ili "Ekstradiciju". Ovaj pojam svojstven je međunarodnom pravu i odnosima s kojim je INTERPOL kao posebna policijska agencija povezana i koordinira kada je potrebno izručenje određene osobe u drugu radi suđenja. Ovdje autor pravi distinkciju, te napominje kako pojedine zemlje nisu potpisale sporazum o izručenju. U ovom slučaju primjetne su kako autor upozorava nezakonite radnje kada se radi o izručenju lica iz kriminalnog miljea.

Kao i prethodna poglavlja naredno poglavlje VII obuhvata niz primjera iz prakse koje autor forsira tokom pisanja ove knjige. Primjeri koje pominjemo su oblasti gdje policija kao organ istrage dolazi do izražaja i utiče na sigurnosni ambijent prostora gdje uživa zakon. Upravo u tim primjerima evidentna je upotreba vatrenog oružja i širenja straha među građanstvom. Problem s kojim se susreću kako građani tako i policija je zahtjevan, dok zakoni koji su na snazi pružaju dovoljno odgovora na počinjene zločine. Nije rijedak slučaj da su počinitelji krivičnih djela u bjekstvu i da je relativno teško doći do istih. Na osnovu toga policija mora da uloži dodatne napore kako bi ispoštovala zakon i zadovoljila očekivanja građana i uspostavila viši stepen sigurnosti.

Zaključno poglavlje VIII tema je odnosa kriminaliteta i medija. Mediji kako autor naglašava su ključni element koji utiče na globalizaciju i razvoj ove negativne društvene pojave. Širenjem velikog broja informacija putem sredstava javnog informisanja, putem filma, interneta i dr., zapravo doprinosi razvoju kriminaliteta intenzivnim plasiranjem u široku javnost. Evidentno je da su novi oblici kriminaliteta kao negativne pojave prošireni na područja zemaljske kugle gdje do tada nisu bili poznati, dok je svemu tome prethodilo medijsko plasiranje vijesti na svjetskom nivou. Mnoge TV stanice, internet kao i mnogi printani mediji u okviru svog poslovanja znatnu pažnju posvećuju prenošenju kriminalnih slučajeva, gdje neka istraživanja pokazuju da je evidentan interes javnosti upravo za kriminalitet i njegove pojavne oblike. Autor ovdje ukazuje na komunikaciju kriminalaca i medija, a to potkrepljuje i primjerima iz stvarnog života koji se odnose na slučajeve gdje su serijske ubojice dostavljale pisma lokalnim novinama. Interesantni su i primjeri odnosa psihopata s medijima, te na koji način komuniciraju s istima i kako ostavljaju poruke o eventualnim zločinima ili pokušajima izvršenja zločina. Ovim poglavljem autor završava svoje izlaganje o borbi protiv kriminaliteta i prevenciji kriminaliteta.

Prethodno smo predstavili prikaz knjige "Kriminalistika - borba protiv kriminaliteta i prevencija kriminaliteta", gdje smo nastojali približiti čitaocima najzanimljivije elemente koje autor iznosi u svojoj knjizi. Neophodno je da se kritički osvrnemo na neke elemente u ovom prikazu. Naime, autor relativno malo iznosi svoje stavove i zaključke na pojavne oblike kriminaliteta, kao i na način rada policije na svim nivoima vlasti koje je obradio. U nekim dijelovima primjetno

je odstupanje od naslova knjige, gdje je autor trebao usmjeriti svoju pažnju na prevenciju dok u knjizi dominantno govori o represivnim elementima policije i rada ostalih agencija u SAD-u. Evidentan je veliki broj slučajeva iz prakse i primjera koje autor prezentira tokom elaboriranja cijele knjige. Također, primjetan je i veliki broj statističkih izvještaja policijskih agencija koje autor iznosi u poglavljima koji se odnose na lokalnu, gradsku i federalnu policiju, ali nedostaju zapažanja autora i objašnjenja svih iznesenih podataka. Raspoložujući svim tim podacima nedostaje komparativni pregled stanja prije i poslije, što bi dalo odgovore na pitanja da li policija kroz svoj rad ostvaruje napretke na suzbijanju pojedinih krivičnih djela?

Autor prilikom pisanja ove knjige koristio je veoma mali broj literature, dok su većina izvora usmjereni na izvještaje policijskih agencija. U bibliografiji evidentno je samo 7 izvora koji su korišteni prilikom pisanja ove knjige. Mišljenja smo da je za pisanje ove knjige bilo potrebno konsultovati mnogo širu literaturu i na taj način pokušati dati odgovore na mnoge izazove s kojim je suočena današnjica u kontekstu svih oblika kriminaliteta.

#### Podaci o autoru

Sedin Lakača magistar kriminalistike, doktorant na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije u Sarajevu. Učesnik većeg broja naučnih konferencija međunarodnog i domaćeg karaktera kao što su "Sigurnost urbanih sredina", "Kriminologija i kriminalistika u funkciji upravljanja kvalitetom sistema sigurnosti", "Aplikativna kriminologija i institucionalna kriminologija na Balkanu". Na pomenutim konferencijama izlagao je teme iz oblasti kriminalistike, sigurnosti, privatnog detektivstva i sl. Od zapaženih radnih iskustava bio je uposlenik Kabinet Potpredsjednika F BiH, a trenutno je uposlen u MUP SBK Travnik.

E-mail: [sedin.fkn@gmail.com](mailto:sedin.fkn@gmail.com).